

ADVOKATNING ADOLAT TAROZISIDAGI O'RNI

Raxmonova Rayxona Nabijon qizi

Termiz Davlat universiteti yuridik fakulteti 1-kurs talabasi

Ilmiy rahbar: Tursunov Behruz Normurod o'g'li

Annotatsiya: Mazkur maqolada advokatlik faoliyatining adolat tarozisidagi o'rni va ahamiyati tahlil qilinadi. Advokatning huquqni himoya qilishdagi roli, odil sudlovni ta'minlashdagi hissi hamda jamiyatda huquqiy madaniyatni shakllantirishdagi mas'uliyati yoritiladi. Shuningdek, advokatlik kasbining axloqiy tamoyillari va uning qonun ustuvorligini ta'minlashdagi ahamiyati muhokama qilinadi. Maqola huquqiy davlat va adolatli jamiyat qurishda advokatlik institutining ajralmas bo'g'in ekanligini ko'rsatishga qaratilgan.

Annotation: This article analyzes the role and importance of advocacy in the scales of justice. It highlights the lawyer's role in protecting rights, their contribution to ensuring fair trials, and their responsibility in shaping the legal culture of society. Furthermore, the ethical principles of the legal profession and its significance in ensuring the rule of law are discussed. The article aims to demonstrate that the institution of advocacy is an integral component in building a legal state and a just society.

Аннотация: В данной статье анализируется роль и значение адвокатской деятельности в весах справедливости. Рассматривается роль адвоката в защите прав, его вклад в обеспечение справедливого правосудия, а также его ответственность за формирование правовой культуры общества. Кроме того, обсуждаются этические принципы адвокатской профессии и её значение в обеспечении верховенства закона. Статья направлена на то, чтобы показать, что институт адвокатуры является неотъемлемым звеном в построении правового государства и справедливого общества.

Kalit soʻzlar: Advokat, adolat tarozisi, huquqni himoya qilish, odil sudlov, qonun ustuvorligi, huquqiy madaniyat, axloqiy tamoyillar, huquqiy davlat, adolatli jamiyat, advokatlik instituti .

Keywords: Lawyer, scales of justice, protection of rights, fair trial, rule of law, legal culture, ethical principles, legal state, just society, advocacy institution.

Ключевые слова: Адвокат, весы справедливости, защита прав, справедливое правосудие, верховенство закона, правовая культура, этические принципы, правовое государство, справедливое общество, институт адвокатуры.

Advokatlik faoliyati har qanday jamiyatda adolatni qaror toptirish, inson huquq va erkinliklarini himoya qilish, qonun ustuvorligini ta'minlashda muhim oʻrin tutadi, hamda advokatlik faoliyati har bir fuqaroning qonuniy manfaatlarini himoya qilishda, jamiyatda adolatni qaror toptirishda va qonun ustuvorligini ta'minlashda beqiyos ahamiyatga ega. Bu faoliyatning rivoji jamiyat taraqqiyoti va fuqarolar huquqlarining kafolatlanishini ta'minlaydi.

Quyidagilar advokatlarning ahamiyati va jamiyatdagi roli haqida batafsil ma'lumot :

1. Adolat va qonun ustuvorligini ta'minlash

Advokatlik faoliyati jamiyatda qonunlarning adolatli qo'llanishini ta'minlaydi. Advokatlar sudlarda tomonlarning huquqiy manfaatlarini himoya qilish orqali nizolarni hal etishga hissa qo'shadi va adolatli qaror qabul qilinishiga ko'maklashadi.

2. Inson huquqlarini himoya qilish

Advokatlar fuqaro va yuridik shaxslarning huquq va erkinliklarini himoya qiladi. Ayniqsa, sud jarayonlarida yoki davlat organlari bilan yuzaga kelgan muammolarda ular ishonchli himoyachi sifatida maydonga chiqadi.

3. Huquqiy madaniyatni oshirish

Advokatlik faoliyati huquqiy bilim va madaniyatni yuksaltirishga xizmat qiladi. Advokatlar fuqarolarga maslahatlar berish orqali ularning huquqiy savodxonligini oshiradi, qonunlarni tushuntiradi va qonunbuzarlikning oldini olishga yordam beradi.

4. Demokratik jamiyatning asosiy elementi

Demokratik jamiyatda advokatlik faoliyati fuqarolarning davlat bilan o'zaro munosabatlarida muhim rol o'ynaydi. Advokatlar davlat hokimiyati organlarining noqonuniy qarorlarini qayta ko'rib chiqishga turtki beradi va odamlarga o'z huquqlarini himoya qilish imkonini yaratadi.

5. Ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash

Advokatlar orqali hal qilinadigan nizolar sudgacha yetmasdan tinch yo'l bilan hal qilinishi jamiyatda barqarorlikni ta'minlashda muhim omil hisoblanadi. Bu esa jamiyatdagi ziddiyatlarning kamayishiga yordam beradi.

6. Tadbirkorlikni rivojlantirishga hissa qo'shish

Advokatlar tadbirkorlik faoliyatida ham muhim o'rin tutadi. Ular shartnomalarni tuzishda, yuridik tavsiyalar berishda, soliq masalalarini hal qilishda va nizolarni oldini olishda tadbirkorlarga yordam beradi. Bu esa iqtisodiy rivojlanishga ko'maklashadi.

7. Sud tizimining samaradorligini oshirish

Advokatlarning ishtiroki bilan sud jarayonlari yanada aniq va adolatli bo'ladi. Ular sudlarga dalillarni taqdim etish, qonunlarni to'g'ri talqin qilish va nizolarni huquqiy asosda hal qilishda yordam beradi.

O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi nafaqat o'z fuqorolarining huquq va erkinliklarini himoya qiladi hamda advokatlarning ham huquqlarini himoya qilib, o'z majburiyatlarini belgilaydi. Bular : advokatlik faoliyatining asosiy prinsiplari, advokat qasamyodi, advokatning vakolatlari, advokatning daxlsizligi kabi qonunlardir.

Advokatlik faoliyatining asosiy prinsiplari:

Advokatlik faoliyatining asosiy prinsiplari quyidagilardan iborat:

advokatning mustaqilligi;

Advokatning kasb etikasi qoidalariga, advokatlik siri va advokat qasamyodiga qat'iy rioya etish.¹

¹ 2-moddaning uchinchi xatboshisi O'zbekiston Respublikasining 2008-yil 31-dekabrda O'RQ-198-sonli *Qonuni tahririda — O'R QHT, 2008-y., 52-son, 514-modda*

Advokat qasamyodi

Advokat tegishli malaka komissiyasining majlisida quyidagi mazmunda qasamyod qiladi:

“O‘z kasbiy burchimni halol va vijdonan bajarishga, inson huquqlari va erkinliklarini hamisha himoya qilishga, advokatlik sirini saqlashga, O‘zbekiston Respublikasining **Konstitutsiyasi** va qonunlariga qat’iy rioya etishga tantanali qasamyod qilaman”.

Advokatning vakolatlari

Advokat O‘zbekiston Respublikasining butun hududida, shuningdek, agar olingan topshiriqni bajarish zaruriyati taqozo etsa va tegishli davlatlarning qonunchilikka zid bo‘lmasa, respublika tashqarisida ham advokatlik faoliyati bilan shug‘ullanish huquqiga ega.

Iqtisodiy, fuqarolik va ma’muriy ish yuritilayotganda ishni sud muhokamasiga tayyorlash chog‘ida yoki sud muhokamasi jarayonida davlat sud-ekspertiza muassasalari va nodavlat sud-ekspertiza tashkilotlari tomonidan shartnoma asosida ishonch bildiruvchi shaxs roziligi bilan ekspertiza o‘tkazilishini so‘rash ; ekspertiza xulosasi ish materiallariga qo‘shib qo‘yilishini va sud tomonidan ushbu xulosa ishdagi mavjud dalillar bilan birgalikda baholanishini talab qilish.²

Advokatning daxlsizligi

Advokatning shaxsi daxlsiz. Advokatning daxlsizligi uning uy-joyiga, xizmat xonasiga, foydalanishidagi transporti va aloqa vositalariga, uning xat-xabarlariga, unga tegishli ashyolar va hujjatlarga ham taalluqlidir.

² 4-moddaning birinchi qismi O‘zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-apreldagi O‘RQ-683-sonli **Qonuni tahririda — Qonunchilik ma’lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son** 4-moddaning birinchi qismi O‘zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-apreldagi O‘RQ-683-sonli **Qonuni tahririda — Qonunchilik ma’lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son**

Advokatga nisbatan jinoyat ishi O'zbekiston Respublikasi Bosh prokurori, Qoraqalpog'iston Respublikasi prokurori, viloyat, Toshkent shahar prokurori va ularga tenglashtirilgan prokurorlar tomonidan qo'zg'atilishi mumkin.³

Shuningdek, advokatlik kasbi – huquqiy davlat va adolatli jamiyat qurilishida ajralmas bo'g'in hisoblanadi. Advokatlarning faoliyati odil sudlovni ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi, chunki ular fuqarolarning huquq va erkinliklarini himoya qilish, qonun ustuvorligini ta'minlash hamda jamiyatda huquqiy madaniyatni rivojlantirish vazifalarini amalga oshiradilar.

Advokatlik kasbining axloqiy tamoyillari uning faoliyatining asosini tashkil etadi.

Bular:

- 1) Halollik
- 2) Vijdonlilik
- 3) Qonunga sodiqlik
- 4) Mijoz manfaatlarini himoya qilishdagi betaraflik
- 5) Adolatga intilish va advokatlik

Bu tamoyillar advokatlarning nafaqat mijozlar oldidagi, balki butun jamiyat oldidagi mas'uliyatini belgilaydi. Axloqiy tamoyillarga amal qilish advokatlik institutining jamiyatdagi ishonchni mustahkamlashda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Huquqiy davlat qurishda advokatlik institutining o'rne beqiyosdir. U jamiyatda qonun ustuvorligini ta'minlash, davlat hokimiyati organlari faoliyatini nazorat qilish va inson huquqlarini himoya qilish orqali adolatli jamiyatga erishishga xizmat qiladi. Advokatlarning sud jarayonlarida tenglik va odillik tamoyillariga rioya etilishini ta'minlash orqali odil

³ 6-moddaning uchinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 2020-yil 30-noyabrda O'RQ-651-sonli *Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 01.12.2020-y., 03/20/651/1577-son*

sudlovni amalga oshirishga yordam beradi. Bu esa jamiyatda fuqarolar huquqlariga nisbatan hurmat va ishonchni oshiradi.

Shu bilan birga, advokatlarning huquqiy madaniyatni rivojlantirishdagi o'рни ham ahamiyatlidir. Ular nafaqat mijozlar, balki jamiyatning keng qatlamlari o'rtasida huquqiy bilimlarni targ'ib qilib, insonlarning huquq va burchlarini anglashiga ko'maklashadilar. Bu huquqiy davlatning poydevori hisoblanadi, chunki har bir fuqaro o'z huquq va majburiyatlarini anglab yetganda, qonun ustuvorligi mustahkamlanadi.

Xulosa qilib aytganda, advokatlar adolat tarozisining muhim omillaridan biri bo'lib, ular jamiyatda adolat, qonun ustuvorligi va odil sudlovni ta'minlashda alohida ahamiyatga ega. Ularning faoliyati nafaqat huquqiy davlatni rivojlantirish, balki adolatli jamiyat barpo etishda ham muhim rol o'ynaydi. Shu sababli advokatlik instituti doimiy ravishda qo'llab-quvvatlanishi va rivojlantirilishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Abdullayev, A. X. Huquqiy davlat: nazariya va amaliyot. Toshkent: Adolat, 2001.
2. Rasulov, N. Odil sudlovni ta'minlashda advokatlik institutining o'рни. Toshkent: Yuridik fanlar markazi, 2019.
3. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. Toshkent: O'zbekiston, 1992.
4. O'zbekiston Respublikasining "Advokatura to'g'risida"gi Qonuni (1997-yil 26-dekabr).
5. Safarov, R. Huquqiy madaniyat va qonun ustuvorligi. Toshkent: Sharq, 2003.
6. International Bar Association (IBA). Standards for the Independence of the Legal Profession, 2006.
7. Alibekov, B. Advokatlik kasbining axloqiy tamoyillari. Toshkent: Yuridik nashriyot, 2017.

8. UNESCO. Rule of Law and Human Rights Education. Paris: UNESCO Publishing, 2018.
9. Eshonov, F. Advokatning ijtimoiy mas'uliyati va huquqiy madaniyatga ta'siri. Toshkent: Yuridik fanlar instituti, 2020.

Internet saytlari

1. Lex.uz